

## Tilsvar fra Khrono til PFU-sak 164/17 – Anki Gerhardsen mot Khrono

Jeg viser til klagen fra Anki Gerhardsen og hennes medfølgende epost til PFU, og vil først av alt si at det er prisverdig at Gerhardsen reiser en presseetisk prinsippdebatt rundt identifisering.

Etter oppfordring fra PFU, har jeg kontaktet Gerhardsen for om mulig få til «en minnelig løsning». Men vi konkluderte raskt med at i denne saken er vi rett og slett uenige og vurderer saken ulikt.

Det er nyttig med prinsippdebatter innimellom. Og med jevne mellomrom er det nyttig å bli minnet om at den utvidete offentligheten via sosiale medier spesielt, og internett generelt, krever modenhet og kildekritikk av de som forholder seg til den, enten man er professor som sender og legger ut upassende meldinger, kvinner som mottar disse og/eller redigerte medier som eventuelt gjengir dem.

Men jeg vil på det sterkeste ta avstand fra påstanden om at saken(e) i Khrono er et «knefall for gapestokkmentaliteten i sosiale medier».

### «Kvinner» vs studenter

I sin medfølgende epost til PFU, i tillegg til kronikken/klagen, skriver også Anki Gerhardsen:

*«Jeg ber også PFU merke seg at samtlige medier her omtaler saken på en måte som lett gir leseren et inntrykk av at det er Langelands egne studenter som har mottatt krenkende meldinger. Det er det ikke, men man må lese lenge før det kommer fram. Dette mener jeg forsterker det kritikkverdige i disse medienes framferd».*

Når det gjelder sitatet over vil jeg gjøre PFU oppmerksom på at Khronos første oppslag, som er lagt ved klagen fra Gerhardsen, handlet om professor Langelands meldinger til *kvinner* (min utheving) og ikke studenter.

Langelands meldinger til ulike kvinner var publisert offentlig i sosiale medier to døgn før Khrono publiserte sin sak.

Vi var i kontakt med en av kvinnene som hadde mottatt de groveste meldingene, Maria Kjos Fonn, som bekreftet mottaket. Hun er forfatter og også student på Universitetet i Oslo.

Vi redigerte ned detaljnivået på de andre meldingene og omtalte de øvrige meldingene fra Eline Lund Fjæren kort, men lot de groveste stå, for å vise hvor upassende de var.

Jeg kan vanskelig se at Khrono på noen som helst måte ga inntrykk av at meldingene vi omtalte i den første saken var sendt til noen av hans egne studenter. Dette var etter min vurdering heller ikke avgjørende for saken.

Det er først i debatten i sosiale medier i ettertid at dette er blitt gjort til et poeng, blant annet fra Anki Gerhardsen selv, og professor Langeland understreket dette poenget i sin beklagelse fem dager senere, lørdag ettermiddag 8.juli.

Det stemmer det som Anki Gerhardsen skriver i sin kronikk at Khrono 12.juli publiserte en sak der en av Langelands studenter i vårsemesteret 2017 bekrefter at også hun har mottatt upassende, men ikke like grove, meldinger fra professoren som de som tidligere var omtalt, og at hun klaget professoren inn til Universitetet i Stavanger tidligere i juli.

Dette ble først allment kjent i NRKs Ukeslutt 8.juli. Kort tid etter Ukeslutt samme dag, sender Langeland sin beklagelse til NRK, der han understreker at ingen av meldingene ble sendt til egne studenter:

**«Eg beklager uten atterhald meldingane. Dei var klart upassande. Eg vil understreke at ingen av meldingane blei sendt til egne studentar. Eg tek det fulle ansvar for det eg har gjort.»**

Khrono jobbet med nettopp denne artikkelen i flere dager i påvente av bekreftelse fra universitetet om at klagen fra studenten hans var mottatt, og for å få en kommentar fra Langeland selv.

Langeland sendte mellom 30 og 40 sms'er og noen eposter til Khrono i perioden 3.-11.juli. Til denne siste saken, om meldingene til sin egen student, svarte han ulike ting flere ganger. Men til slutt ville han bare siteres på:

**«Eg kan vanskeleg kommentere ei sak eg ikkje kjenner. Eg veit verken kven det er eller kva det dreier seg om.»**

<https://khrono.no/campus/2017/07/oppfolger-langeland>

## Khronos vurderinger

Jeg vil argumentere for at Khrono ikke har brutt god presseskikk, og dermed heller ikke VVP §4.7.

Khronos vurdering i utgangspunktet var at når flere kvinner hadde rapportert om grove og upassende meldinger fra professoren som er ansatt ved et av landets universiteter, ut i offentligheten på sosiale medier, så var dette en sak for en nisjeavis som Khrono, som nettopp er en nyhetsavis for universiteter og høyskoler.

Når det så viser seg at denne professoren er en fremtredende samfunnsdebattant og i tillegg tidligere er kjent – og identifisert - for å ha kommet med andre upassende meldinger i sosiale medier, bl.a. mot kolleger og innvandrere, så ble saken enda mer aktuell og vesentlig.

Hadde det vært første gangen vi hadde hørt om at professoren sendte fra seg ufine meldinger, *kan* det være at vi hadde valgt å anonymisere mannen.

Professorens nærmeste sjef, instituttleder Odd Magne Bakke ved Universitetet i Stavanger uttaler seg og sier til Khrono at han ser alvorlig på saken og vil kalle professoren inn til samtale. Og på Bakkens institutt, Institutt for kultur- og språkvitenskap, er det ansatt ni professorer, to kvinner og sju menn.

En anonymisering av professoren kunne dermed også kastet uberettiget mistanke mot de øvrige seks mannlige professorkollegene til Langeland på instituttet.

Og når man har flere tidligere saker hvor professoren var identifisert, ville det være ekstra grunn til mistanke mot andre hvis Langeland ikke var identifisert denne gangen.

Anki Gerhardsen skriver i sin kronikk at «Jeg hadde svart nei (til identifisering) også om han var anmeldt, såfremt ikke ordlyden var verre enn det vi har sett her».

Det er selvfølgelig høyst individuelt og subjektivt hvordan og hva folk oppfatter som seksuell trakassering eller uønsket seksuell oppmerksomhet. Men definisjonen av seksuell trakassering, ifølge Likestillingsloven, er: «uønsket seksuell oppmerksomhet som er plagsom for den oppmerksomheten rammer».

Det er opp til domstolene å avgjøre om trakasseringen er straffbar, men det er opp til de som mottar upassende meldinger eller opplever ufine hendelser å definere om den uønskede seksuelle oppmerksomheten er plagsom, og dermed oppfattes som trakasserende.

Forbudet mot seksuell trakassering kom inn i Likestillingsloven i 2002, altså for 25 år siden, og der heter det:

### **§ 8. Forbud mot trakassering**

*Trakassering på grunn av kjønn og seksuell trakassering er forbudt.*

*Med trakassering på grunn av kjønn menes handlinger, unnlatelser eller ytringer som virker eller har til formål å virke krenkende, skremmende, fiendtlige, nedverdiggende eller ydmykende. Med seksuell trakassering menes uønsket seksuell oppmerksomhet som er plagsom for den oppmerksomheten rammer.*

For ordens skyld kan det også nevnes at det stilles krav til «aktelse og tillit» til statens ansatte. Lov om statsansatte sier bl.a. at statsansatte – (som f.eks professorer ansatt ved offentlige universiteter) kan ilegges ordensstraff eller avskjediges hvis vedkommende:

*(...) ved utilbørlig adferd i eller utenfor tjenesten viser seg uverdigg til sin stilling eller bryter ned den aktelsen eller tilliten som er nødvendig for stillingen eller tjenesten.* (Statsansatteloven Kap.3 §25b og §26d).

## **Vær varsom-plakaten §4,7**

§4.7 ber mediene «Vær varsom med bruk av navn og bilde og andre klare identifikasjonstegn på personer som omtales i forbindelse med klanderverdige eller straffbare forhold».

Khrono er, og har bestandig vært, varsom med bruk av navn og bilde i saker som handler om klanderverdige eller straffbare forhold. Det vil de som leser Khrono kunne se. Vi praktiserer hovedregelen om ikke å identifisere.

Langelandsaken(e) er dermed blant unntakene i så måte. Det er sågar blitt reist som kritikk mot oss fra Langeland selv (blant annet i Journalisten), og stilt spørsmål i

anledning debatten om denne saken, hvorfor vi ikke identifiserte en lektor på Vestlandet som var arrestert for besittelse av våpen og narkotika f.eks.

I tillegg har vi skrevet en rekke saker om plagering og påstander om forskningsfusksk, om seksuell trakassering av en student, om flere alvorlige varslingssaker bl.a der vi ikke har identifisert de som har gjort noe klanderverdig.

Jeg har argumentert for noen av grunnene til at Langelandsaken(e) er et unntak fra hovedregelen om identifisering over, og skal ytterligere gjøre rede for hvorfor jeg mener at denne saken berettiger identifisering, og dermed er et unntak.

Khrono redigeres ikke ut ifra «moralisme og plutselige emosjoner», slik Gerhardsen antyder. Vi foretar presseetiske vurderinger fra sak til sak, og i dette tilfellet har vi vurdert det til at Langelands gjentakende overtramp var en viktig grunn til å identifisere.

## Lignende saker

Av lignende saker som den innklagede saken, der vi har valgt å identifisere, kan nevnes saken der etikkprofessor Thomas Pogge er beskyldt for seksuell trakassering. Også flere norske medier, blant annet NRK, Klassekampen, På Høyden og Morgenbladet, i tillegg til internasjonale medier, publiserte sak der professoren var identifisert

<https://khrono.no/2016/10/pogge-fjerna-fra-styre-etter-sex-skuldingar>

En annen sak som, eksemplervis, kan sammenlignes med Langeland-saken er saken der fotballproffen John Arne Riise, i 2005, sendte sjekke-tekstmeldinger til flere kjendiskvinner, som så fortalte avisene om de private meldingene i etterkant.

Dette var lenge før Khronos tid. Men her valgte både Aftenposten, VG og Dagbladet blant annet å identifisere mannen, selv om han ikke sto i noen maktposisjon i forhold til de han sendte meldinger til. Så langt jeg kan se ble det ikke noen debatt om «berettiget informasjonsbehov» i den saken - eller debatt om identifisering.

Og til Anki Gerhardsens argument om medienes «knefall for gapestokkmentaliteten i sosiale medier», kan det sies at nettopp denne saken, med Riise, ble omtalt før sosiale medier hadde «tatt av» og blitt allemannseie.

<http://www.vg.no/rampelys/kjendiskvinner-avsloerte-sjekke-sms/a/285731/>

## Begrunnet identifisering

I VVP 4.7 heter det også at «Identifisering må begrunnes i et berettiget informasjonsbehov».

- a) «Det kan eksemplervis være berettiget å identifisere ved overhengende fare for overgrep mot forsvarsløse personer..()»
- b) «...ved alvorlige og gjentatte kriminelle handlinger...»
- c) «... når omtaltes identitet eller samfunnsrolle har klar relevans for de forhold som omtales...»

d) «..identifisering hindrer at uskyldige blir utsatt for uberettiget mistanke».

Professor Langelands historikk når det gjelder grove, upassende og ufine meldinger i sosiale medier er godt kjent og omtalt tidligere i flere medier, også i Khrono.

Bare ut ifra omfanget som er avdekket av meldinger til ulike unge kvinner, kollega og innvandrere, gjør det berettiget å tenke at denne typen meldinger er noe som kan gjenta seg. Det er påviselig skjedd gjentatte ganger allerede.

Jeg minner om tidligere saker:

I september 2012 ble det en mediasak, blant annet i Dagbladet og Universitas, da professor Langeland skrev på sin facebookside: «La meg gjere ein enifalt døme på demokrati: Kven er for innvandring frå genetisk svake analfabeter frå Punjab».

<http://www.dagbladet.no/nyheter/de-er-genetisk-svake-analfabeter/63147629>

Sakene var ikke anonymisert. Og Langeland ba etter hvert om unnskyldning for uttalelsene.

Langeland var den gang ansatt ved Høgskolen i Oslo og Akershus – i et toårig engasjement, og hadde permisjon fra Universitetet i Stavanger.

Da Aftenposten et par måneder senere, høsten 2012, i et stort oppslag viste til professor Langelands angrep i sosiale medier på daværende professor Rune Slagstad ved Høgskolen i Oslo og Akershus, og kalte Slagstad både «svin» og «sjarlatan», var undertegnede ansatt som redaktør, men Khrono var ennå ikke lansert, så vi omtalte dermed ikke saken.

<https://www.aftenposten.no/kultur/i/70B79/Sluttet-etter-Facebook-angrep-fra-kollega>

Saken førte til at Slagstad sa opp sin stilling på høgskolen. Ifølge ham selv, ikke først og fremst på grunn av sjikanen fra Langeland, men fordi høgskolens daværende ledelse ikke gjorde noe med det som ble konsekvensen av uttalelsene: arbeidsmiljøproblemer ved instituttet.

Ingen av disse mediasakene var anonymisert. Langeland ba også etter hvert om unnskyldning og beklaget uttalelsene sine om Slagstad.

Khrono, som i april 2013 startet som en uavhengig avis for Høgskolen i Oslo og Akershus, skrev også flere saker om Nils Rune Langelands konflikt med ledelsen ved høgskolen, våren og forsommeren 2013.

Først ble det kjent at høgskolens ledelse hadde «glemt» å registrere Slagstads oppsigelse og han dermed måtte jobbe to måneder lenger enn antatt før han sluttet.

Omtrent samtidig ble det kjent at Langeland måtte slutte ved Høgskolen i Oslo og Akershus før engasjementet hans på to år var ute. Langeland fikk sju måneders sluttpakke eller «fritt arbeidsstipend» og full lønn uten arbeidsplikt ved høgskolen, og sluttet dermed i praksis - omtrent samtidig med professor Rune Slagstad ved landets største høgskole, august 2013, mens han i utgangspunktet skulle ha jobbet ut mars

2014. Og Langeland hadde ikke noe ønske om å slutte. Han hevdet tvert imot at han ikke skjønnte hvorfor han måtte slutte.

Khrono publiserte den gang flere artikler om saken – og ingen av dem var anonymiserte.

Se sakene her: <https://khrono.no/tags/Langeland>

Khrono omtalte også saken der Langeland måtte «inn på teppet» til ledelsen ved Universitetet i Stavanger i august 2014 etter at han hadde et utfall mot pakistanere på facebook:

*«Prøvde å gå på restaurant her eg bur. Naturligvis vanvittig dyrt. Den pakistanske restaratøren flirer hånleg mot meg. Du din jævla pakistaner har ikkje tippoldefedre son slåst for Noreg. Kom her som analfabet. Hater dykk med god grunn».*

Se saken her: <https://khrono.no/content/professor-inn-pa-teppet-hos-uis>

Dette var en kort sak i og med at Khrono den gang fortsatt var en lokalavis for HiOA.

Fra 2015 fikk Khrono utvidet formålsparagraf og styret ved høgskolen vedtok at Khrono skulle bli en nasjonal og riksdekkende avis for hele universitets- og høgscolesektoren.

Da vi ble kjent med meldingene som flere kvinner hadde lagt ut i sosiale medier helt i begynnelsen av juli i år, var det derfor naturlig for Khrono å ta i en «Langeland-sak» igjen.

Jeg vil også minne om at det her var snakk om skjermdumper av Langelands meldinger, og ikke «bare» utsagn eller påstander om seksuell trakassering slik det ofte er i trakasseringssaker.

Meldingene ble lagt ut i sosiale medier og var dermed offentlig kjent i to døgn før Khrono publiserte sin første sak, mandag ettermiddag 3.juli.

Khrono er fullt klar over at det ikke er noe hovedargument at det allerede var offentlig kjent via sosiale medier. Enhver redaktørstyrt avis må gjøre sine egne vurderinger om hva man vil bringe videre av ting som offentliggjøres på nett, og det gjør vi også. Og det gjorde vi denne gangen.

Som et apropos kan også nevnes at når det gjelder annet lovverk, faller behovet for å unnta navn/identitet bort når opplysningene er offentlig kjent fra før.

*F.eks. forvaltningslova § 13 (...) er det situasjonar der det kan givast innsyn i elles teiepliktige opplysningar: (...) «til dømes når opplysningane er alminneleg kjende eller alminneleg tilgjengelege andre stader».*

Hadde det ikke vært for Langeland-historiene vi har gjort rede for ovenfor her, så kan det godt være at Khrono hadde vurdert annerledes når det gjelder identifisering også i denne saken.

Men nettopp hans tidligere utfall i sosiale medier var en av grunnen til både identifisering og publisering denne gangen. At ledelsen ved Universitetet i Stavanger bekreftet overfor Khrono at de så alvorlig på saken og ville kalle Langeland inn til samtale, legitimerer også publisering. Og at det er et fåtall ansatte professorer der legitimerer identifisering.

<https://www.uis.no/fakultet-institutt-museum-og-sentre/fakultet-for-utdanningsvitenskap-og-humaniora/institutt-ved-fakultetet/institutt-for-kultur-og-sprakvitenskap/tilsette/>

I en nisjeavis som Khrono, som tidligere også har omtalt flere «Langeland-saker», vurderte vi det dithen at det ville være vanskelig å anonymisere professoren godt nok.

Det er nok å google f.eks «norsk professor mot kollega på facebook», «norsk professor rasistisk», «norsk professor mot pakistanere» eller «norsk professor måtte slutte på høgskole», så får man treff på Langeland-saker både fra Aftenposten, Dagbladet, Khrono og andre.

Hadde denne saken dreid seg om en tidligere ukjent professor, uten tidligere "rulleblad" på kontroversielle utsagn i sosiale medier, ville det ikke nødvendigvis endt med at vi hadde identifisert.

## **Krav til statsansatt og samfunnsrolle**

Når det er sagt: Vår vurdering er at seksuell trakassering, eller å utsette andre for uønsket seksuell oppmerksomhet, er et alvorlig overtramp – ikke minst for en statsansatt professor. Enten det handler om hans egne studenter, tidligere studenter, andres studenter, kolleger eller andre.

Khronos vurdering er at identitet og samfunnsrolle også har en klar relevans for forholdene som omtales. Professor Langeland er en profilert samfunnsdebattant. Han er en faglig dyktig professor, som skriver framifrå vitenskapelige artikler, han har som sakprosaforfatter vært nominert bl.a. til Brageprisen og han er også tidligere redaktør av tidsskriftet Syn og Segn.

Professorer gjør mer enn å forske og undervise sine egne studenter i enkelte fag.

En professor er den høyeste akademiske tittelen en person som underviser og forsker ved et universitet kan ha, og vedkommende skal også inneha den fremste akademiske kompetansen på sitt område. Og han skal også ifølge loven som statsansatt inneha «aktelse», «tillit» og ikke viser «utilbørlig atferd» verken i eller utenfor tjenesten.

En viktig oppgave for professorer ved landets universiteter er å undervise studenter i dannelse f.eks. og det er derfor ikke å ha spesielt høye forventninger at professorer skal oppføre seg «dannet», selv om det også er et relativt begrep.

En professor kan bli oppnevnt i bedømmelseskomiteer, ansettelseskomiteer, kan bli bedt om å fagfellevurdere en vitenskapelig artikkel som vil avgjøre om personer får doktorgradsarbeidene sine godkjent, artikkel for vitenskapelig publisering godkjent, eller få en stilling som stipendiat eller annet.

Det sitter flere professorer og lektorer i juryen for f.eks Brageprisen. Professorer kan være veiledere, de kan være sensorer på andre universiteter og høgskoler, både nasjonalt og internasjonalt. Og det pågår også en rekke internasjonale samarbeidsprosjekter som professorer ofte kan være en del av og dermed avgjøre og påvirke hvilke andre de vil ha med seg.

Dette viser at professorer er i et maktforhold til yngre «up and coming» akademikere og forfattere, og kan komme i posisjon til å påvirke framtidige jobber, engasjementer, prosjekter og karriere dersom kvinnene det er snakk om skulle ønske seg en jobb i academia eller som forfatter f.eks.

TIL SLUTT:

Seksuell trakassering og netthets er et stort samfunnsproblem som mediene bør være opptatt av og som man kan skrive om uten å identifisere den som trakasserer.

Men i denne saken vurderte vi at identifisering var begrunnet.

Oslo 13.08.17

Tove Lie, ansv.red. Khrono